Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

2 (544) ISSN 1407–1479 2018. gada 29. janvāris

Valsts Zinātniskās kvalifikācijas komisijas pārskats par darbu 2017. gadā

Valsts Zinātniskās kvalifikācijas (VZK) komisija 2017. gadā noturēja 8 sēdes, kurās kopā izskatīja 148 promocijas darbus, akceptēja 141 darbu, 3 darbi noraidīti, 4 darbi šobrīd ir atgriezti promocijas padomēm komisijas recenzenta atzīmēto trūkumu novēršanai un tiks skatīti atkārtoti. Gada laikā 18 darbi tika atgriezti promocijas padomēm ar lēmumu "var aizstāvēt pēc recenzijā minēto trūkumu novēršanas". 2016. gadā komisija izskatīja 180 promocijas darbus.

2017. gadā izskatītie promocijas darbi pa specialitātēm iedalās šādi (iekavās 2016. gadā izskatīto darbu skaits): bioloģija – 5 (6), būvzinātne – 2 (3), datorzinātne – 3 (2), ekonomika – 10 (9), vadībzinātne – 19 (28), demogrāfija – 1 (1), elektronika un telekomunikācijas – 3 (6), enerģētika 5 (9), elektrotehnika – 1 (3), farmācija – 4 (0), fizika – 7 (4), ģeogrāfija – 1 (0), informācijas tehnoloģijas – 4 (8), juridiskā zinātne – 7 (9), komunikāciju zinātne – 1 (1), ķīmija un ķīmijas inženierzinātnes – 10 (11), lauksaimniecības zinātne – 3 (4), literatūrzinātne – 2 (1), folkloristika 0 (1), materiālzinātne – 6 (5), mākslas zinātne – 2 (6), matemātika – 1 (1), medicīna – 16 (20), mehānika – 1 (1), mašīnzinātne – 1 (0), mežzinātne – 1 (1), pārtikas zinātne – 5 (1), pedagoģija – 8 (9), psiholoģija – 2 (3), socioloģija un politikas zinātne – 1 (3), transports un satiksme – 4 (5), valodniecība – 3 (7), veterinārmedicīna – 1 (0), vides zinātne 6 (8).

Promocijas darbi pa augstskolām iedalās šādi: LU – 45 (65), RTU – 36 (53), LLU – 16 (15), RSU – 17 (16), DU – 10 (6), RPIVA – 3 (0), LiepU – 2 (7), Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija – 0 (1), BA "Turība" 4 (4), RISEBA – 3 (1), Latvijas Kultūras akadēmija – 2 (1), TSI – 2 (0), Baltijas starptautiskā akadēmija – 6 (4), Rēzeknes tehnoloģiju akadēmija – 1 (3).

Ilga Jansone, VZK komisijas priekšsēdētāja

Sākas pieteikšanās *L`ORÉAL Baltic* stipendijai "Sievietēm zinātnē"

SIEVIETĒM ZINĀTNĒ

UNESCO – Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija

L'ORÉAL LATVIJA

UNESCO Latvijas Nacionālā Komisija

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA

Pasaulei ir nepieciešama zinātne,
Zinātnei ir nepieciešamas sievietes,
Jo sievietes zinātnē spēj mainīt pasauli.

2018. gada 22. janvārī, Baltijā sākas pieteikšanās prestižajai *L`ORÉAL Baltic* stipendijai "Sievietēm zinātnē". Šogad piecas Baltijas zinātnieces katra saņems 6000 eiro stipendiju par savu ieguldījumu zinātnē.

Konkursa kārtībā Latvijā, Lietuvā, Igaunijā tiks piešķirtas pa vienai stipendijai katras valsts zinātniecei ar doktora grādu līdz 40 gadiem pētījumu veikšanai dzīvības, vides zinātņu, fizikas un inženierzinātnes jomā. Papildus tam Latvijā divas stipendijas saņems doktorantes līdz 33 gadu vecumam disertācijas izstrādei.

Kopš 2005. gada, kad *L`ORÉAL Baltic,* UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, Latvijas Zinātņu akadēmija un stipendijas patronese Vaira Vīķe–Freiberga aizsāka programmas "Sievietēm zinātnē" īstenošanu Latvijā, ar stipendijām personīgajai izaugsmei apbalvotas 39 zinātnieces, kā arī pērn pirmo reizi stipendiju saņēma viena zinātniece no Lietuvas un viena no Igaunijas. 2017. gadā ar stipendijām "Sievietēm zinātnē" tika apbalvotas piecas Baltijas zinātnieces – *Dr.biol.* Renāte Ranka, *Mg.sc.ing.* Jekaterīna Ivanova un *Mg.sc.ing.* Marina Sokolova no Latvijas, kā arī *Dr.* Urte Neniškīte (*Urtė Neniškytė*) no Lietuvas un *Dr.* Els Heinsalu no Igaunijas.

Šogad programma "Sievietēm zinātnē" pasaulē atzīmē 20 gadu jubileju. Kopš 1998. gada, kad Parīzē starptautiskais kosmētikas koncerns *L`ORÉAL* un Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (UNESCO) uzsāka sadarbību, programma "Sievietēm zinātnē" ir devusi nozīmīgu ieguldījumu zinātnes attīstībā, kā arī veicinājusi dzimumu vienlīdzību zinātnes jomā. Programmas mērķis ir popularizēt zinātnieču sasniegumus, iedvesmojot sievietes visā pasaulē un palīdzot jaunajām zinātniecēm īstenot izvirzītos mērķus. Stipendija "Sievietēm zinātnē" atbalsta jaunās zinātnieces, popularizē dažādās zinātnes jomas, kā arī mazina nevienlīdzību darba vidē. Programmas ietvaros starptautiski atbalstītas jau 2525 zinātnieces no vairāk nekā 115 valstīm.

Šī ir vienīgā atbalsta programma Baltijas valstīs, kas paredzēta tieši sievietēm – zinātniecēm. Programma veicina Baltijas zinātnieču profesionālo pilnveidošanos, palīdzot sasniegt jaunus mērķus un radot pievienoto vērtību gan zinātnei, gan sabiedrībai kopumā.

L`ORÉAL Baltic "Sievietēm zinātnē" stipendiju programma tiek īstenota sadarbībā ar visām trīs Baltijas valstu zinātņu akadēmijām un UNESCO Nacionālajām komisijām Latvijā, Igaunijā un Lietuvā.

Baltijas zinātnieces ir aicinātas dalīties ar savu iedvesmojošo darbu un pieteikties "Sievietēm zinātnē" stipendijām no **2018. gada 22. janvāra līdz 5. martam**, aizpildot pieteikuma anketu "Sievietēm zinātnē" ("*For Women In Science*") starptautiskajā projekta mājaslapā www.fwis.fr.

Informāciju sagatavoja **Aija Miglāne**, *L`ORÉAL Baltic*

Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas rīkotā ekspertu konsīlija "Par Latvijas valsts himnu "Dievs, svētī Latviju!""" SLĒDZIENS

Konsīlijs notika 2017. gada 1. novembrī

Konsīlijā piedalījās: Edgars Račevskis (Dziesmu svētku virsdiriģents, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas (JVLMA) profesors), Ivars Brīvers (LR Saeimas Juridiskā komisija), Arvīds Platpers (LR Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisija, Dziesmu svētku virsdiriģents), Iluta Treija (Kultūras ministrijas (KM) Kultūrpolitikas departaments Nozaru politikas nodaļas vadītāja), Edgars Severs (Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta pārvaldes vadītājs), Jānis Erenštreits (Dziesmu svētku Goda virsdiriģents), Leons Amoliņš (komponists, diriģents), Arnolds Klotiņš (muzikologs, mākslas zinātņu doktors), Juris Kļaviņš (Dziesmu svētku virsdiriģents), Arvīds Bomiks (muzikologs, Rīgas Latviešu biedrības Mūzikas komisijas priekšsēdētājs), Vigo Račevskis (Cēsu Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskolas direktors), Oskars Caune (Rīgas Tehniskās universitātes docents), Māra Svīre (rakstniece), Aina Matīsa (Latvijas Kultūras akadēmijas (LKA) Skatuves runas profesore emeritus), Anita Grūbe (JVLMA un Latvijas Radio runas mākslas pedagoģe), Signe Pujāte (Latvijas Nacionālā kultūras centra (LNKC) direktore), Lauris Goss (LNKC koru eksperts), Linda Ertmane (LNKC sabiedrisko attiecību speciāliste), Guntars Felsbergs (SIA "Mūzikas Centrs" mārketinga direktors, kordiriģents), Armands Leja (hokeja spēļu apskaņošana, ieskaitot himnas izpildi, SIA "Mūzikas Centrs"), Edgars Lipors (vīru kopas "Vilki" vadītājs).

Neklātienē pievienojās prof. Guntars Prānis (JVLMA rektors), akad. Dace Markus (Liepājas Universitātes rektore), Solvita Sējāne (SIA *"Musica Baltica"* vadītāja). Telefonsarunā savu viedokli pauda Jēkabs Ozoliņš (Dziesmu svētku virsdiriģents).

Konsīlijs saņēma JVLMA vēstuli (parakstījis rektors G. Prānis) ar atbildēm uz izskatāmajiem jautājumiem un LKA Skatuves runas profesores *emeritus* Ainas Matīsas un JVLMA un Latvijas Radio runas mākslas pedagoģes Anitas Grūbes kopīgu vēstuli par Latvijas valsts himnas teksta izrunu.

Turpinājums – 4.lpp.

GODINĀS 2017. GADA IEVĒROJAMĀKO LATVIJAS ZINĀTNES SASNIEGUMU AUTORUS

Latvijas Zinātņu akadēmija un Zinātnes fonds aicina uz 2017. gada ievērojamāko Latvijas zinātnes sasniegumu autoru un autoru kolektīvu apbalvošanas ceremoniju. Tā notiks **2018. gada 16. februārī plkst. 16.00 LU Akadēmiskajā centrā**, **Dabas mājā**, Jelgavas ielā 1, Rīgā.

Pasākumu atbalsta: LZA, ZF un LR Izglītības un zinātnes ministrija.

LZA SENĀTA LĒMUMI

LZA Senāts **2017. gada 14. novembra** sēdē nolēma **apstiprināt LZA HSZN balvu ekspertu komisijas 18. oktobra sēdes lēmumu un piešķirt**

Dītriha Andreja Lēbera balvu – LU Juridiskās fakultātes profesoram *Dr.iur.* **Jānim Lazdiņam** par tiesiskas un demokrātiskas valsts atjaunošanas pieredzes pētījumiem un izcilu devumu Latvijas tiesību zinātnes attīstībā.

LZA Senāts **2018. gada 16. janvāra** sēdē nolēma a**pstiprināt balvu ekspertu komisiju lēmumus un piešķirt sekojošas vārdbalvas:**

Raiņa *balvu par izcilu radošu veikumu zinātnē* – LZA *Dr.h.c.philol., Dr.philol.* **Gundegai Grīnumai** (LU aģentūras "LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta" pētniece) par monogrāfiju "Viņpus Alpiem. Rainis un Aspazija Kastaņolā. Jaunatklāti tuvplāni".

Edgara Siliņa *balvu fizikā* – LZA īst.loc. **Mārtiņam Rutkim** (LU CFI direktors) par darbu kopu "Fotonikā un elektronikā izmantojamu organisko materiālu pētījumi".

Heinricha Skujas *balvu bioloģijā* – LZA *Dr.h.c.biol.* **Jānim Rukšānam** par mūža ieguldījumu sīpolpuķu selekcijā un par Latvijas vārda nešanu pasaulē.

Paula Stradiņa *balvu – Dr.med.* **Gunai Laganovskai** (Paula Stradiņa KUS Oftalmoloģijas klīnikas vadītāja) par ilggadīgu un ievērojamu ieguldījumu oftalmoloģijas attīstībā Latvijā un pasaulē.

Gustava Vanaga *balvu ķīmijā* – LZA īst.loc. **Aigaram Jirgensonam** (Latvijas Organiskās sintēzes institūta vadošais pētnieks) par pētījumu ciklu organiskajā un medicīnas ķīmijā.

Arveda Švābes *balvu Latvijas vēstures zinātnē* – LZA kor.loc. **Ērikam Jēkabsonam** (LU Latvijas vēstures institūta vadošais pētnieks) par grāmatu "Neatkarības kara stāsti 1918–1920".

Arvīda Kalniņa *balvu mežzinātnē – Dr.silv.* **Imantam Baumanim** (Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" vadošais pētnieks) par monogrāfiju "Priede. Selekcija, ģenētika un sēklkopība Latvijā".

Vārdbalvas jaunajiem zinātniekiem:

Ludviga un Māra Jansonu *balvu fizikā – Mg.* **Jānim Šmitam** (LU Fizikas un matemātikas fakultātes doktorants) par darbu "Slāpekļa–vakanču centru T_1 relaksācijas laika raksturošana un magnētiskā lauka kartēšana, izmantojot slāpekļa–vakanču slāni mākslīgā dimantā". Vad. *Dr.phys.* Florians Gabauers (*Florian Helmuth Gahbauer*).

Mārtiņa Straumaņa *un* ***Alfrēda Ieviņa*** *balvu ķīmijā – Mg.* **Mārcim Sējējam** (LU Ķīmijas fakultāte, Latvijas Organiskās sintēzes institūts) par darbu "Tetrazola hemiamināls kā hirālā palīggrupa". Vad. LZA īst.loc. Edgars Sūna.

Emīlijas Gudrinieces *balvu ķīmijā – Mg.* **Kristai Sutai** (RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultāte) par darbu "Šķidra SO_2 kā polāra šķīdinātāja izmantošana organiskajā sintēzē". Vad. LZA īst.loc. Māris Turks.

Zentas Mauriņas *balvu literatūrzinātnē – Mg.* **Signei Raudivei** (LU Humanitāro zinātņu fakultāte) par darbu "Jaunie autori latviešu padomju literatūrā: literārās darbības sākums totalitārā režīma apstākļos (1945–1956)". Vad. *Dr.philol.* Ieva Kalniņa.

LZA Senāta priekšsēdētājs **J. Stradiņš**
LZA Senāta zinātniskā sekretāre **A. Edžiņa**

Latvijas Zinātņu akadēmijas jaunievēlēto korespondētājlocekļu īsas biogrāfijas

Kristaps JAUDZEMS – dz. 05.02.1984. *Dr.chem.* (2011), LOSI vadošais pētnieks, Fizikāli organiskās ķīmijas laboratorijas vadītājs; RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultātes asociētais profesors.

Zinātnisko pētījumu virzieni: kodolu magnētiskās rezonanses (KMR) spektroskopijas metožu attīstīšana, KMR izmantošana medicīnas ķīmijā, strukturālajā bioloģijā, biomateriālu pētniecībā, racionālais zāļu dizains, zirnekļu zīds.

Publicētie darbi: 34 zinātniski raksti augsta līmeņa starpt. žurnālos (visi *Scopus* un *Web of Science*; H–indekss 11, *Scopus*; H–indekss 13, *Google Scholar*), 5 patenti.

Zinātniskie projekti: 2 ES FP7, vairāku ERAF un ESF projektu dalībnieks, ES H2020 *Marie Skłodowska–Curie* individuālā granta ieguvējs.

Pedagoģiskā darbība: 4 promocijas darbu vadītājs (izstrādē). 2 docēti studiju kursi RTU, 1 – LU, vadīti 3 maģistra un 4 bakalaura darbi.

Organizatoriskais darbs: organizators pieciem starptautiskiem zinātniskajiem semināriem un divām starptautiskām konferencēm.

Aigars PĒTERSONS – dz. 28. 07. 1959. *Dr.habil.med.* (1996), Rīgas Stradiņa universitātes rektors, Bērnu ķirurģijas katedras profesors, VSIA Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Valdes loceklis un Bērnu ķirurģijas klīnikas eksperts – konsultants.

Zinātnisko pētījumu virzieni: bērnu ķirurģija, jaundzimušo ķirurģija, vēdera dobuma un krūšu kurvja ķirurģija, mīksto audu biomehānika, jaunu diagnostikas un ārstēšanas metožu radīšana, bērnu traumatisma profilakse.

Publicētie darbi: H–indekss 7, 3 monogrāfijas, 1 monogrāfijā (6 sadaļas) – angļu valodā, izdevniecība "Springer" (Vācija), 435 zinātnisku publikāciju un 4 izgudrojumu autors (34 SCI publikācijas).

Zinātniskie un tehnoloģiju pārneses projekti: atkārtoti LZP grantu vadītājs un vadošais pētnieks (6 grantos un programmās). 2006.–2009. Valsts pētījumu programmas (VPP) medicīnā 6. projekta vadītājs. No 2010. VPP medicīnā 8. projekta vadītājs. No 2014. VPP medicīnā "BIOMEDICINE" 5. 6. projekta vadītājs.

Starptautiskā sadarbība: stažējies 1991. g. (4 mēn.) Norvēģijas klīnikās (Alesundē, Oslo, Melbu); 1993. g. (6 mēn.) Vācijā Hamburgas Universitātes Ependorfas klīnikas bērnu ķirurģijas centrā; 1994. g. (3 mēn.) Šveicē Lucernas bērnu ķirurģijas centrā; 1994. g. (1 mēn.) Vācijā Hamburgas Universitātes Ependorfas klīnikas bērnu ķirurģijas centrā; 1997. g. (1 mēn.) Vācijā Minsteres Universitātes bērnu ķirurģijas centrā; 1998. g. (3 mēn.) Austrijā Gracas Universitātes bērnu ķirurģijas centrā; 1999. g. (2 ned.) Viļņas un Kauņas Universitāšu bērnu ķirurģijas centros; 2001. g. (3 mēn.) ASV (Čikāgas un Klīvlendas universitāšu bērnu ķirurģijas centros; 2007. g. (2 ned.) Francijā (Amjēnas bērnu ķirurģijas centrā, īsas vizītes 6 ES bērnu ķirurģijas klīnikās.

Pedagoģiskā darbība: vadījis un vada 14 doktorantu darbus (9 aizstāvēti). 1998.–2016. RSU Bērnu ķirurģijas katedras vadītājs, VSIA Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Bērnu ķirurģijas klīnikas vadītājs. Kopš 1999. g. RSU (AML) Bērnu ķirurģijas katedras profesors. Vada praktiskās nodarbības un lasa lekcijas RSU MF, MF PN, profilaktiskās medicīnas fakultātes, ergoterapijas fakultātes studentiem un rezidentiem.

Organizatoriskais darbs: LZP eksperts, kopš 2000. gada "Latvijas Ķirurģijas žurnāla" (*Acta Chirurgica Latviensis*) zinātniskais redaktors. GCP sertifikāts. Latvijas ķirurgu, Latvijas, Eiropas un pasaules Bērnu ķirurgu asociāciju biedrs. Kopš 2003. Eiropas Bērnu ķirurgu asociācijas finanšu revidents. Kopš 2008. Eiropas sertifikāts bērnu ķirurģijā. Latvijas un Baltijas Bērnu ķirurgu asociācijas prezidents, Latvijas Bērnu ķirurgu asociācijas sertifikācijas komisijas loceklis. Rīgas Stradiņa universitātes Satversmes sapulces, Senāta, Profesoru padomes, ķirurģijas un biomehānikas promocijas padomju loceklis, MF Domes loceklis. 9 starptautisku zinātnisko konferenču organizētājs. "*European Journal of Pediatric Surgery*" redkolēģijas loc. (kopš 2006), Ukrainas žurnāla "*Paediatric surgery*" redkolēģijas loc. (kopš 2016).

Atzinības: LR Ministru kabineta atzinības raksts (2005), Baltijas Asamblejas medaļa (2005), Atzinības krusta virsnieks (2007), Barikāžu goda zīme (2008), Andreja Priedkalna balva (2010), LR VM Atzinības raksts (2014), Paula Stradiņa balva (2016).

Nils ROSTOKS – dz. 27.09.1969. *Dr.biol.* (1999), Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes asociētais profesors, vadošais pētnieks, dekāns.

Zinātnisko pētījumu virzieni: Augu ģenētika, genomika un biotehnoloģija. Molekulāro marķieru pielietojums augu genomu kartēšanā un selekcijā. Augu bioloģiski aktīvu savienojumu iegūšana un raksturošana izmantojot biotehnoloģijas pieejas.

Pedagoģiskais darbs: Docētāja darbs LU BF maģistra studiju programmā "Bioloģija", maģistra studiju programmas "Bioloģija" direktors, 2 aizstāvētu promocijas darbu vadītājs. Septiņu maģistra un 4 bakalaura darbu vadītājs.

Publicētie darbi: >50 publ., tai skaitā 42 publ. *Web of Science* datubāzē iekļautos izdevumos. H–indekss 14. Vairāk nekā 80 Eiropas pārtikas nekaitīguma iestādes zinātnisko atzinumu līdzautors.

Zinātniskie projekti: Vairāk nekā 10 Latvijas zinātnisko projektu vadītājs un galvenais izpildītājs (VPP, LZP, ESF, ERAF). Līdzdalība 4 COST akcijās.

Organizatoriskais darbs: Latvijas Bioķīmijas biedrības valdes loceklis. Eiropas pārtikas nekaitīguma iestādes ĢMO paneļa loceklis (2012–2018). ĢMO Zinātnisko ekspertu komisijas vadītājs. LZP eksperts.

Aleksandrs URBAHS – dz. 14.07.1958. *Dr.habil.sc.ing.* (1997), RTU Mašīnzinību, Transporta un Aeronautikas fakultātes (MTAF) Aeronautikas institūta direktors, Aeronautikas tehnoloģiju katedras vadītājs, RTU profesors (kopš 1999). Pētnieciskā darba pieredze – 39 gadi.

Zinātnisko pētījumu virzieni: Aviācijas konstrukciju un kosmosa tehnikas nesagraujošā kontrole un tehniskā diagnostika. Nanotehnoloģijas lidaparātu un kosmosa aparātu būve. Aeronautikas un kosmosa tehnoloģijas. Lidaparātu un kosmosa aparātu projektēšana un būve. Vēja enerģētisko iekārtu un tehnoloģiju izstrāde.

Pedagoģiskais darbs: 19 doktorantu promocijas darbu vadītājs (no tiem 7 – ārzemju doktoranti). 6 promocijas darbi tika aizstāvēti.

Publicētie darbi: 267 zinātniskās un mācību publ., t.sk. 4 zinātniskās monogrāfijas, 149 zinātniski raksti (no tiem 47 SCI žurnālos), 59 konferenču tēzes, 5 mācību grāmatas, 6 mācību metodiskās grāmatas, 32 patenti (no tiem 7 Eiropas patenti, 14 Latvijas patenti, 11 izgudrojumi), 7 dizainparaugi (t.sk. 5 Eiropas dizainparaugi un 2 Latvijas dizainparaugi).

Zinātniskie projekti: 1 FP7 – *AERONAUTICS and AIR TRANSPORT* – zinātniskais vadītājs; 1 Eiropas kosmosa aģentūras – zinātniskais vadītājs; 1 EUREKA – zinātniskais vadītājs; 1 ES – zinātniskais vadītājs; 4 ERAF – zinātniskais vadītājs; 2 ERAF – galvenais izpildītājs; 2 ESF – zinātniskais vadītājs; 3 LZP – zinātniskais vadītājs; 2 LZP – galvenais izpildītājs; 3 IZM – zinātniskais vadītājs; 1 Starptautiskais sadarbības līgums– vadītājs; 9 līgumdarbi – vadītājs; 5 RTU – zinātniskais vadītājs;2 RTU – izpildītājs.

Pedagoģiskā darbība: RTU doktora studiju programmas "Transports" direktors. RTU profesionāla maģistra studiju programmas "Transporta sistēmu inženierija" direktors. RTU profesionāla maģistra studiju programmas "Aviācijas transports" direktors. IZM Profesijas standarta PS0253 "Transporta sistēmu inženieris" izstrādes darba grupas vadītājs. Vadīti 57 maģistra darbi. Izstrādāti un vadīti 17 lekciju kursi. 5 mācību grāmatas, 6 mācību metodiskās grāmatas.

Organizatoriskā darbība: RTU Senāta loceklis. RTU Zinātņu padomes loceklis. LZP eksperts vairākās nozarēs. RTU Promocijas padomes "RTU P–22" priekšsēdētājs. RTU Promocijas padomes "RTU P–16" loceklis. Transporta un satiksmes nozares Profesoru padomes priekšsēdētājs. Ūdens transporta un infrastruktūras nozares Profesoru padomes loceklis. Mehānikas nozares Profesoru padomes loceklis. Mašīnzinātnes nozares Profesoru padomes loceklis. Zinātniskā žurnāla "*Transport and Aerospace Engineering*" redaktors. Zinātniskā žurnāla "RTU Zinātniskie raksti", "*Transport and Engineering. Intelligent Transport Systems*" redaktors. Zinātniskā žurnāla "*Aviation*" redkolēģijas loceklis. "*Lloyd's Register Quality Assurance Limited*" eksperts. IZM eksperts. ZM eksperts. LIAA eksperts. CFLA eksperts. IZM Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centra eksperts. RTU Aeronautikas institūta Tehniskas apkopes mācību organizācijas (TAMO) (tika apstiprināta atbilstoši Eiropas Aviācijas drošības aģentūras prasībām) vadība.

Atzinības: Izglītības un zinātnes ministra pateicība (2015), RTU rektora atzinības raksti (2012, 2013, 2014), RTU rektora pateicība (2014).

Juris VĪKSNA – dz. 10.03.1966. *Dr.sc.comp.* (1994), LU MII vadošais pētnieks un LU Datorikas fakultātes profesors.

Zinātnisko pētījumu virzieni: bioinformātika, biomedicīnas informācijas sistēmu izstrāde, algoritmu izstrāde un analīze, formālās valodas, algoritmiskā mācīšanās teorija. Publicētie darbi: H–indekss 8 (Scopus), kopējais citējumu skaits (Scopus): 1186; 28 zinātniskas publ., t.sk. 18 indeksētas Scopus datubāzē un 13 indeksētas Web of Science datubāzē.

Pedagoģiskais darbs: vadīta 1 doktora disertācija. Izstrādāti vai būtiski pilnveidoti un vadīti 12 lekciju kursi, šobrīd aktīvi 5 lekciju kursi.

Zinātniskie projekti: projekta/grupas vadītājs: ES 7. Ietvara projekts CAGEKID (2010– 2014), ES 7. Ietvara projekts ENGAGE (2009–2012), ES 6. Ietvara projekts MolPAGE (2004–2009), ERAF projekts "Uz grafiem balstītas sistēmbioloģijas datu modelēšanas un analīzes metodes" (2017–2019), ERAF projekts "Metodes un tehnoloģijas IT drošības incidentu atklāšanai un analīzei" (2014–2015), VPP "NexIT" projekts Nr.4 "Jaunas paaudzes liela apjoma datu apstrādes sistēmas" (2014–2017), LZP projekts 258/2012 (2013–2016), LZP projekts 09.1247 (2009–2012), LZP projekts 05.1535 (2005–2008), LZP projekts 01.0301 (2001–2004).

Organizatoriskais darbs: LU Datorzinātnes nozares promocijas padomes loceklis, LU datorzinātņu nozares doktorantūras padomes loceklis, LU akadēmiskās konsultatīvās padomes "Biomedicīna un veselība" loceklis, LU IT fakultātes promocijas padomes loceklis, ICGC (*International Cancer Genome Consortium*) "*Data coordination and management*" komitejas loceklis, redkolēģijas loceklis "*Baltic Journal of Modern Computing*", ikgadējs konferences BIOINFORMATICS/BIOSTEC programmas komitejas loceklis (kopš 2010). Starptautiskā sadarbība: kopīgas publ. ar daudziem ārvalstu zinātniekiem, regulāra sadarbība ar pētnieku grupām no Eiropas Bioinformātikas Institūta, Kembridžas Universitātes, Glāzgovas Universitātes un Brunela universitātes, piedalījies *Wellcome Trust* zinātniskās sadarbības projektā 060332/Z/00/Z ar Sitijas Universitāti un EPSRC zinātniskās sadarbības projektā EP/C00373X/1 ar Glāzgovas Universitāti.

Ineta ZIEMELE – dz. 12.02.1970. *Ph.D.* (Kembridža, 1999), Rīgas Juridiskās augstskolas profesore, Satversmes tiesas priekšsēdētāja, bijusī Eiropas Cilvēktiesību tiesas tiesnese un Palātas prezidente.

Zinātnisko pētījumu virzieni: starptautiskās tiesības, konstitucionālās tiesības, cilvēktiesības, pilsonība.

Publicētie darbi: (1994–2017): kopējais skaits – > 70 t.sk. 3 grāmatas, 8 grāmatu zinātniskās redakcijas, 2 monogrāfijas, 60 zinātniskie raksti.

Referāti starptautiskās konferencēs – ~ 100.

Pedagoģiskais darbs: 4 doktoranti (2 aizstāvēti). 3 izstrādāti un docēti studiju kursi, sagatavots 1 mācību līdzeklis.

Zinātniskie projekti: dalība 4 starptautiskos projektos, 3 Latvijas projektos.

Kvalifikācijas celšana ASV, Vācijas un Zviedrijas tiesību zinātņu institūtos.

Organizatoriskais darbs: Baltijas Starptautisko tiesību gadagrāmatas (*Baltic Yearbook of International Law*) izveidotāja un galvenā redaktore, Eiropas Starptautisko tiesību asociācijas valdes locekle (2004–2012, 2014–2016), Eiropas Universitātes institūta Zinātnes padomes locekle (2012–2017), > 20 starptautisku un Latvijas konferenču orgkomiteju vadītāja.

Atzinības: Triju Zvaigžņu ordeņa virsniece, LR MK Atzinības raksts un profesionālo organizāciju atzinības raksti.

Sanita ZUTE – dz. 30.12.1966. *Dr.agr.* (2002), LLU Agroresursu un ekonomikas institūta Laukaugu selekcijas ģenētikas nodaļas Stendes daļas vadītāja, zinātniskās padomes locekle, vadoša pētniece.

Zinātniskie pētījumu virzieni: pētījumi par auzu un citu labību selekcijas metožu pilnveidošanu, graudu tehnoloģiskajiem un bioķīmiskajiem rādītājiem, graudu piemērotību diētiski augstvērtīgu produktu ražošanai, labību un pākšaugu audzēšanas tehnoloģijām, to adaptāciju Latvijas agroklimatiskajos apstākļos.

Zinātniskās publikācijas: kopskaits – 38, (t.sk., 14 indeksētas *Scopus* datu bāzē un 7 – *Web of Science*), konferenču ziņojumi – 65, populārzinātniskas publikācijas – 78.

Patenti: 3 auzu šķirņu "Stendes Dārta", " Lizete" un "Stendes Emilija" līdzautore.

Pedagoģiskais darbs: LLU maģistratūras programmas "Lauksaimniecībā" eksaminācijas komisijas priekšsēdētāja (kopš 2012); zinātniskā konsultante 2 maģistra darbu un 1 promocijas darba izstrādē; tematiskās vieslekcijas un prakšu vadīšana LLU studiju programmas "Lauksaimniecība" studentiem par labību audzēšanu; lekciju kursi Lauku konsultāciju un izglītības centra tālākizglītības programmās.

Zinātniskie projekti: pēdējo desmit gadu laikā ņemta dalība 14 projektu īstenošanā, t.sk., vadīti 2 ES struktūrfondu līdzfinansēti projekti, 1 LZP Sadarbības projekts, 3 ZM finansēti lauksaimniecībā pielietojami pētniecības projekti un 1 Tirgus orientēts pētījums, kā izpildītāja piedalījusies arī 2 Valsts pētījumu programmās, 1 ES struktūrfondu līdzfinansētā projektā, 1 LZP granta projektā, 3 ZM finansētos lauksaimniecībā pielietojamos pētniecības projektos. Piedalījusies vairāku ES IP projektu sagatavošanā.

Organizatoriskā darbība: Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas īstenā locekle (kopš 2004), Latvijas Sēklaudzētāju asociācijas valdes priekšsēdētāja (kopš 2009), LR Zemkopības ministrijas nacionālās augu šķirņu padomes locekle, Labību ekspertu grupas eksperte (kopš 2011), LR Zemkopības ministrijas Bioloģiskās lauksaimniecības un sēklu darba grupas locekle (kopš 2012), LZP Lauksaimniecības, vide, zemes un mežu zinātņu ekspertu komisija lauksaimniecības zinātnes eksperte (kopš 2012).

Atzinības: LR Zemkopības ministrijas Atzinības raksts par nopelniem Latvijas lauksaimniecības labā (2012). Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas Atzinības raksts (2012). Latvijas Agronomu biedrības Ernesta Sovera balva par zinātnes atziņu popularizēšanu (2009) LR Zemkopības un Vides un reģionālās attīstības ministrijas konkursa "Sējējs" laureāte nominācija " Zinātne lauksaimniecībai" (2002).

Latvijas Zinātņu akadēmijas jaunievēlēto ārzemju locekļu īsas biogrāfijas

Valdis BOJAREVIČS (*Valdis Bojarevics*, Lielbritānija) – dz. 05.07.1952. *Dr.phys.* Griničas Universitātes (*University of Greenwich*) profesors.

Profesors V. Bojarevičs ir starptautiski atzīts speciālists elektromagnētisko mijiedarbību materiālzinātņu jomā un šķidru metālu magnetohidrodinamikā. Viņš ir sācis savu zinātnisko darbību Rīgā, strādājot LZA Fizikas institūtā. Kopš 1991. gada, uzaicināts viņš uzsāka darbu Lielbritānijā Griničas Universitātē, sākumā kā vecākais zinātniskais līdzstrādnieks, tad kā asociētais profesors (*Reader*), un kopš 2016. gada kā profesors. Viņš ieguvis atpazīstamību ar plašu un aktīvu sadarbību ar metalurģisko rūpniecību praktiski visā pasaulē, nodrošinot oriģinālu programmatūru un jaunus tehnoloģiskus risinājumus. Viņš ir veiksmīgi līdzdarbojies un arī individuāli ieguvis daudzus zinātniskā finansējuma grantus kā Lielbritānijā, tā arī Eiropas Savienībā.

Publicētie darbi: H–indekss (h=12**),** 127 publ., 4 grāmatu un to nodaļu autors. *Pedagoģiskais darbs*: profesors.

Sadarbība ar Latviju: strādājis LZA Fizikas Institūtā līdz 1995. g., turpina sadarbību ar Latvijas Universitāti kā doktorantūras studentu nobeiguma darbu ārzemju referents. Žurnāla "Magnētiskā Hidrodinamika" redkolēģijas loceklis.

Turpinājums – 3.lpp.

Latvijas Zinātņu akadēmijas jaunievēlēto ārzemju locekļu īsas biogrāfijas

Turpinājums no 2.lpp.

Maija M. KUKLA (KUKĻA) – dz. 10.05.1965. *Dr. phys.* (LU, 1996), ASV nacionālā zinātnes fonda (*National Science Foundation* – NSF) programmu direktore starptautiskajā zinātņu un inženierzinātņu birojā, kā arī Merilendas universitātes materiālzinātņu un inženierzinātņu nodaļas profesore. Ir starptautiski pazīstama eksperte mūsdienu tehnoloģisko materiālu un sarežģītu parādību, īpaši ātru procesu liela mēroga datormodelēšanā materiālos ekstremālos apstākļos.

Publicētie darbi: Citēšanas indekss 2700 un H–indekss 32, i10 indekss 60 (*Google Scholar*), 140 publ. starptautiski citējamos žurnālos un 18 monogrāfiju nodaļas un pārskati, 185 ielūgtie referāti.

Pedagoģiskais darbs: Ir vadīts 1 doktorants un 10 pēcdoktorantūras zinātnieki (t.sk. no Latvijas). Lekciju kursi un mācību programmas – 8.

Organizatoriskais darbs: > 15 gadu pieredze NSF programmas vadītājas amatā (liela mēroga starptautiskās pētniecības programmas); organizē un vada lielus pētniecības projektus ar partneriem ASV un visā pasaulē, iesk. Baltiju; ASV valdības padomniece daudzās darba grupās un zinātniskās izpētes komitejās. Recenzente 20 zinātniskos žurnālos; daudzu tehnisko zinātņu komiteju locekle 5 regulāras konferences enerģētisko materiālu jomā; Materiālu pētījumu biedrības locekle *(Member of Materials Research Society),* Amerikas fizikas biedrība *(American Physical Society)* un Amerikas ķīmijas biedrība *(American Chemical Society);* Nomināciju komitejas priekšsēdētāja APS kondensēto vielu šoka kompresijas izpildpadomē (2009–2011).

Sadarbība ar Latviju: Maija Kukļa aktīvi sadarbojas ar RTU un LU CFI fiziķiem un ķīmiķiem. Viņas darbam ir liela fundamentāla un praktiska nozīme.

Apbalvojumi: UNESCO stipendija Starptautiskajā teorētiskās fizikas centrā, Trieste, Itālijā utt., kopumā 13.

Zenons LOVKIS – dz. 05.10.1946. Tehnisko zinātņu doktors, profesors, Baltkrievijas Nacionālās Zinātņu akadēmijas (BNZA) korespondētājloceklis, Baltkrievijas Republikas Zinātniskais līdzstrādnieks, Baltkrievijas Republikas nopelniem bagātais zinātnes darbinieks.

Zinātnisko pētījumu virzieni: galvenie zinātnisko pētījumu virzieni ir saistīti ar jaunu pārtikas produktu izstrādi un kvalitātes izvērtējumu; pārtikas produktu derīguma termiņa pagarināšanas iespējām; pārtikas produktu apstrādes metodēm.

Publicētie darbi: pētījumu rezultāti aprobēti vairāk nekā 600 publ., 14 mācību grāmatās, 105 patentu un autorapliecību autors.

Pedagoģiskais darbs: Z. Lovka vadībā ir izstrādātas un aizstāvētas 29 kandidāta un 2 doktora disertācijas.

Starptautiskā sadarbība: Z. Lovkis sadarbojas ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes Pārtikas tehnoloģijas fakultāti un ar Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu "BIOR". Kopā ar BNZA kolēģiem ir referējis zinātniskās konferencēs Latvijā, tai skaitā NJF kongresā. Latvijas zinātnieki savukārt piedalās BNZA konferencēs.

Organizatoriskais darbs: žurnāla "Pārtikas rūpniecība–zinātnē un tehnoloģijas" radītājs un galvenais redaktors, izstrādājis valsts veselīgas pārtikas nodrošinājuma politiku laikam līdz 2020. gadam, Likumu par bērnu pārtiku. Z. Lovkis kopš tā dibināšanas līdz šodienai ir "Baltkrievijas Nacionālās Zinātņu akadēmijas Pārtikas produktu Zinātnes un praktiskā centra" ģenerāldirektors.

Atzinības: Z. Lovkis ir saņēmis Baltkrievijas Republikas Zemkopības un pārtikas ministrijas, Izglītības ministrijas goda sertifikātus, medaļu "Par labu darbu", daudzu valsts apbalvojumu īpašnieks.

Turpinājums – nākamajā numurā

Par īstermiņa zinātniskām vizītēm 2018. gadā

Latvijas zinātnieki var pieteikties īstermiņa mobilitātes vizītei uz ārvalstu zinātnisko centru/institūtu, kas ietilpst Latvijas Zinātņu akadēmijas partnerakadēmiju administrēto institūciju lokā. Vairākas LZA partnerakadēmijas (piem. Igaunijas, Lietuvas, Itālijas, Izraēlas ZA u.c.) atbalsta īstermiņa mobilitātes vizītes neatkarīgi no zinātnieka pamatdarba vietas, t.i. zinātniska institūcija, universitāte vai tml. Vizītes mērķis var būt – kopīgs pētījums, sadarbības uzsākšana, darbs bibliotēkā, arhīvā un/vai piedalīšanās zinātniskā konferencē. Pētījumu tematikai nav ierobežojumu, taču vizītes mērķim jābūt saskaņotam ar sadarbības partneri ārvalstīs.

Mobilitātes vizīšu kārtību nosaka LZA Valdes apstiprinātie „Noteikumi par Latvijas zinātnieku īstermiņa mobilitātes vizītēm un ārvalstu zinātnieku uzņemšanu LZA divpusējās zinātniskās sadarbības līgumu ietvaros", kas atrodami LZA mājaslapas http://www.lza.lv sadaļā Starptautiskie sakari/Divpusējā sadarbība.

NB! Lūdzu, ņemiet vērā, ka sadarbībā ar Bulgārijas, Polijas un Ungārijas Zinātņu akadēmijām prioritāras ir vizītes divpusējo sadarbības projektu izpildei, taču atbalstītas tiek arī individuālas vizītes. Savukārt līgums starp LZA un Čehijas ZA paredz atbalstu tikai kopīgiem projektiem

Vizīšu finansēšana. Akadēmijas pielieto izmaksu sadales modeli: LZA partnerakadēmija apmaksā viesnīcas izdevumus un līgumā paredzēto dienas naudu atbilstoši vizītes darba programmai. Vizītes dalībniekam pašam jārisina starptautiskā transporta biļešu samaksas jautājums. LZA nodrošina partnerakadēmiju nominēto zinātnieku uzturēšanos Latvijā un saskaņo zinātnisko programmu. Vieszinātnieki, kas ierodas LZA sadarbības līgumu ietvaros, galvenokārt tiek izmitināti Akadēmijas viesu istabās 14. stāvā.

Lūdzam iesniegt pieteikumus 2018. gada vizītēm līdz 13. aprīlim (ja uz kādu no valstīm gada kvota nebūs piepildīta, pieteikumus pieņemsim līdz 2018. gada 12. oktobrim). Informācijai tel. 67227391, mob. 26478619 vai e-pasts: int@lza.lv.

LZA divpusējie zinātniskās sadarbības līgumi un apmaiņas kvotas
Divpusējās sadarbības apmaiņas braucieni 2017. gadā

Nr. p.k.	LZA partnerinstitūcija – Zinātņu akadēmija (ZA)	Apmaiņu kvota vai pēc vienošanās (***)	Īpaši nosacījumi un ieteikumi	2017. gadā izmantoto dienu (vizīšu)skaits	
				No Latvijas	**Uz** Latviju
1	Austrijas ZA	***	Tikai Austrijas ZA institūti	-	-
2	Baltkrievijas NZA	50 dienas		-	36 (6)
3	Berlīnes-Brandenburgas ZA	6 nedēļas	Tikai kopprojekti	-	-
4	Bulgārijas ZA	12 nedēļas		22 (3)	31 (4)
5	Čehijas ZA		Tikai kopprojekti	17 (3)	17 (4)
6	Gruzijas ZA	4 nedēļas		-	-
7	Igaunijas ZA	75 dienas		34 (5)	17 (2)
8	Itālijas ZA	60 dienas		-	-
9	Izraēlas ZA	6 nedēļas		-	-
10	Lietuvas ZA	75 dienas		72 (10)	38 (9)
11	Melnkalnes ZA	21 diena		-	-
12	Polijas ZA	100 dienas		19 (2)	59 (8)
13	Slovākijas ZA	21 diena		-	11 (2)
14	Ukrainas NZA	30 dienas		0 (0)	29 (2)
15	Ungārijas ZA	7+7 dienas	1 vizīte (proj.) 1 vizīte (ind.)	0 (0)	0 (0)
16	Zviedrijas Hum. ZA	28 dienas		10 (1)	-
	KOPĀ:			174 (24)	238 (37)

Izstādes "Abstraktā ainava" atklāšana Latvijas Zinātņu akadēmijā

Māksliniece A. Gricmane un LZA prezidents O. Spārītis izstādes atklāšanā Foto A. Edžiņa

2018. gada 16. janvārī, klātesot LZA senatoriem un darbiniekiem, un mākslinieces talanta cienītājiem notika gleznotājas Ances Gricmanes (1987) izstādes "Abstraktā ainava" atklāšana.

Sveicot mākslinieci, LZA prezidents Ojārs Spārītis izteica gandarījumu par to, ka izstāde iepriecina un uzrunā mākslas cienītājus LZA sienās. "Katrā latviešu abstraktajā bildē un tēlotājmākslas darbā mēs varam ieraudzīt to, cik viņā ir Latvijai tīkamie miglainie rīti vai saules lēkti, vai rieti un vēl līdzīgas noskaņas. Līdzīgi kā tas bijis lietuvietim M. K. Čurļonim, kuru uzrunājusi gan reliģija, gan mūzika, gan citi iracionāli pārdzīvojumi. Ķīmiķi, fiziķi varbūt nemaz nezina, cik stundu, dienu, nakšu paiet māksliniekam, kamēr viņš uzliek uz audekla vai kartona to, kas ir bijis viņa idejas atspulgs, un atrastu to korelāciju caur šīm emocijām uz krāsu pasauli. Esmu pateicīgs, ka A. Gricmanes kundze ir uzticējusi akadēmijai šos savus darbus, un tie bagātina mūs šajā ziemas periodā, kad krāsu dabā tik daudz nav. Mēs smeļamies spēku no tiem, iedvesmojamies, un ticiet, tas nepaliek nepamanīts," uzsvēra O. Spārītis.

Mākslinieks Jānis Anmanis, akcentējot šī mirkļa skaistumu un nozīmību, kura liecinieki ir visi klātesošie, uzteica gleznās vērojamo lidojumu un mākslinieces smalko iekšējo izjūtu. Viņš aicināja nevis analizēt un vērtēt Ances gleznas, bet tās sajust.

Šo domu turpināja arī LZA viceprezidents Andrejs Krasņikovs, uzsverot, ka dzīvojam laikmetā, kad strauji mainās priekšstati par mākslu, tā ir ļoti sarežģīti saprotama – iekšējās sajūtas māksla. Viceprezidents atzīmēja, ka, pārejot no figurālās mākslas uz nefigurālo mākslu, meklējot šos virzienus, punktus, Latvijas mākslinieki atkal ir iespēja apliecināt sevi Eiropas kontekstā.

Atbildes runā māksliniece A. Gricmane pateicās profesoram O. Spārītim par iespēju rīkot izstādi LZA un uzsvēra: "Tas ir liels gods izstādīt savus darbus zem Latvijas Zinātņu akadēmijas ģerboņa. Mans glezniecības ceļš – tā ir mana iekšējā pasaule, ar kuru es nedalos. Skatieties un sajūtiet! Zinātne un māksla… Šis ir laikmets, kad mākslai ir jāiet kopā ar zinātni. Ja māksla apstāsies un nedos roku zinātnei, tad viņa neturpināsies. Vismaz tas ir tas, ko redzu, kas notiek pasaulē. Un arī pie mums, droši vien. Un LZA to jau ir izdarījusi – savedusi kopā zinātni un mākslu!"

I. Boldāne-Zeļenkova

Domājot par Daugavu

Nobeigums. Sākums "ZV" 2017. Nr. 21, "ZV" 2018. Nr. 1.

Tādēļ kārtējo reizi jāpiesauc *pasaules mantojuma konvencija*. Proti, tajā ir paredzēts, ka par pasaules mantojumu var kļūt *asociatīvā kultūrainava*, ja tās motivācija ir spēcīgas kultūras, bet ne tik daudz materiālās kultūras liecības. Taču var būt gan viens, gan otrs, kā jau tas iespējams un sagaidāms kultūrainavās. Jautājums var būt cits, proti, kā mēs saprotam vārdu *kultūra*.

Mums jau ir apliecinājums, ka asociatīvā Daugavas ainava neatkarīgi no visa pastāv cilvēku, tautas, sabiedrības uztverē un sajūtās. Tas bija pamats, uz kura balstījās daudzās vēstules no visām Latvijas malām, kas tika rakstītas gan Pļaviņu HES, gan Daugavpils HES projektu sakarā. Taču pieļaujams, ka katram Daugavas tēls varēja būt atšķirīgs, balstīts personiskajā pieredzē, zināšanās vai saistīts ar spēcīgiem simboliem. Piemēram, *Likteņupe*, *Daugaviņa māmuliņa*, Lāčplēša Daugava, Raiņa Daugava, utt. Taču tās bija citas paaudzes...

Iepriekš jau minēts, ka pašos sākumos aizsargājamo teritoriju izveidošanai no appludināšanas pasargātajā Daugavas ielejas posmā bija arī simboliska nozīme. Tomēr laika gaitā tā varēja saglabāties vien kā atmiņas, jo neiekļāvās vēlāko mērķu un noteikumu satvarā. Domājot par nākotni, iespējams, labākais variants būtu Daugavas asociatīvo ainavu teritoriāli sasaistīt ar "Daugavas loku" dabas parku. Tas paplašinātu šīs vietas nozīmi. Taču var būt citi risinājumi, nesaistoties ar aizsargājamām teritorijām to robežās, bet gan pašu Daugavas ieleju, citās aprisēs.

Tās ir tikai domas. Kā tas notiks, kas galu galā izrādīsies *tas* Daugavas krastos, ko ne tikai atsevišķi cilvēki, pētnieki, politiķi, lobiji utt., bet gan plašāka sabiedrība atzīs par to mūsu kopīgā mantojuma daļu, kas nozīmīga mums, par kuru varam vēstīt pasaulei un kas atbilst "īpašas nozīmes universālas vērtības" kritērijiem.

Kā līdz tam nonākt? Domāju, ka tieši tādēļ nepieciešams situācijas izvērtējums, par ko runāts iepriekš. Tuvākais praktiskais solis būs nominācijas/pieteikuma pamatojuma izstrāde iesniegšanai nu jau Pasaules mantojuma sarakstam. Jāteic, ka tas nav tīri zinātnisks projekts, bet tam ir jāatbilst zinātniskuma kritērijiem (autentiskums, atbildība u.c.), jābalstās uz pierādījumiem, nevis apgalvojumiem. Jārēķinās ar to, ka tas ir process, kurā ir daudz iesaistīto, ar dažādām interesēm un atbildības jomām. Proti, tās ir gan vietējās pašvaldības, gan viedokļu paudēji, tāli no tām. Tie ir vietējie iedzīvotāji, patiesie mantojuma uzturētāji un veidotāji (gan nedomājot un nerunājot šajās kategorijās). Jārēķinās arī ar to, ka sabiedrībā allaž būs saucēji, darītāji un ārdītāji, un ka laika gaitā viņu lomas var mainīties.

Tomēr: pirms iet vēl tālāk, nepieciešams laiks. Laiks pārdomām, sarunām, vērtējumiem, izejot ārpus pastāvošo tiesību aktu noteiktajām uzskatu robežām un argumentācijas veida. Tikai tā var izkristalizēties reāli priekšstati par turpmākajām rīcībām, arī – kā tās organizēt un vadīt.

Post scriptum. Kādēļ rakstu? Jo esmu lieciniece, sākot ar HES projekta ekspertīzi un aizsargājamo teritoriju veidošanas sākumu, vēlāk izpētes darbiem. 1988. gadā Daugavpils rajona avīzē latviešu un krievu valodā bija publicēts mans raksts "*Teiksim savu vārdu par Daugavu*". Laiki mainījušies, un es to daru atkal, citādāk, pievēršot uzmanību mazāk zināmajam.

Aija Melluma, *Dr.habil.geogr., LZA kor. loc.*

IN MEMORIAM

INDULIS ĶĒNIŅŠ

(13.11.1931.–10.01.2018.)

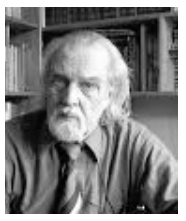

2018. gada 10. janvārī mūžībā aizgājis Latvijas Zinātņu akadēmijas goda doktors, Valdemārpils vidusskolas vēstures skolotājs Indulis Ķēniņš.

I. Ķēniņš dzimis 1931. gada 13. novembrī, beidzis Latvijas Universitātes (LU) Filoloģijas fakultāti (1985), papildinājis izglītību LU Vēstures un filozofijas fakultātes Skolotāju kvalifikācijas celšanas kursos. 1994. gadā LU Vēstures un filozofijas fakultātē ieguvis vēstures maģistra grādu. Pedagoģijas doktora grāds iegūts 1995. gadā par promocijas darbu "Vēstures mācību grāmatas pamatskolām kā skolēnu pilsoniskās attīstības līdzeklis".

Kopš 1990. gada ir iznākušas vairāk nekā desmit viņa sarakstītas mācību grāmatas, metodiskie palīglīdzekļi un daudzas nozīmīgas publikācijas plašsaziņas līdzekļos. I. Ķēniņa darbi ir izstrādāti balstoties uz plašām vēstures avotu studijām un zinātniski pamatotām atziņām, tai skaitā uz LU Latvijas vēstures institūta zinātnieku jaunākajiem pētījumiem. I. Ķēniņa darbi aptver tematiski un hronoloģiski plašu vēstures problēmu loku.

I. Ķēniņš ir arī šķirkļu autors tādos apjomīgos darbos kā "Lielā Ilustrētā Enciklopēdija", "Latviešu grāmata ārzemēs (1920–1940)" un "Latvija likteņa gaitās 1918–1991".

Viņš bija cilvēks ar unikālu pieredzi un zināšanām, kas ieguldīja daudz enerģijas un darba nozīmīgu grāmatu un publikāciju tapšanā, un jaunās paaudzes skološanā.

Latvijas Zinātņu akadēmija

Aizstāvēšana

2018. gada 15. februārī plkst. 14.00 Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrā, Rātsupītes ielā 1, konferenču zālē LU Bioloģijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

RAITIS PEČULIS

aizstāvēs promocijas darbu **"Jauni ģenētiskie riska faktori asociēti ar trīs multifaktoriālām pazīmēm un to īpašībām Latvijas populācijā"** bioloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *PhD* Andress Metspalu (Tartu Universitāte, Igaunija); *Dr.hab.biol*. Nikolajs Sjakste (LU); *Dr.biol*. Dace Pjanova (LBMC).

Ar darbu, sākot no 2018. gada 1. februāra, varēs iepazīties LU Bibliotēkā Raiņa bulv. 19.

***

2018. gada 19. februārī plkst. 14.00 Latvijas Lauksaimniecības universitātē Veterinārmedicīnas zinātņu nozares Morfoloģijas apakšnozares promocijas padomes atklātā sēdē Jelgavā, Helmaņa ielā 8, Veterinārmedicīnas fakultātē, A 300. auditorijā

INGA PIGIŅKA–VJAČESLAVOVA

aizstāvēs promocijas darbu **"Ar cirkovīrusu – 2 inficētu sivēnu limfmezglu reaktivitāte"** veterinārmedicīnas doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.med.vet*. Anda Valdovska (LLU); *Dr.med*. Modra Murovska (RSU A. Kirhenšteina Mikrobioloģijas un virusoloģijas institūts); *Dr.med.vet*. Aļus Pockevičs (Alius Pockevičius, Lietuvas Veselības zinātņu universitāte, Veterinārā akadēmija, Lietuva).

Ar promocijas darbu var iepazīties LLU Fundamentālajā bibliotēkā Jelgavā, Lielā ielā 2 un internetā http://llufb.llu.lv/promoc_darbi.html.

***

2018. gada 21. februārī plkst. 16.00 Rīgas Tehniskās universitātes Mehānikas nozares promocijas padomes P–03 atklātajā sēdē Rīgā, Kaļķu ielā 1, 119. telpā

PĀVELS AKIŠINS

aizstāvēs promocijas darbu **"Progresīvo pultrūzijas procesu izstrāde"** inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.sc.ing*. Igors Tipāns (RTU); *Dr.habil.sc.ing*. Lotars Krolls (*Lothar Kroll, Chemnitz University of Technology*, Vācija); *Dr*. Ferrans Marti (*Ferran Marti, Aimplas Plastics Technology Centre*, Spānija); *Dr.habil.sc.ing* Vladimirs Kasjanovs (Rīgas Stradiņa universitāte).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā (Rīgā, Paula Valdena ielā 5) un interneta vietnē http://www.rtu.lv (Zinātne / Doktora studijas / Promocija / Promocijas darbi).

***

2018. gada 23. februārī plkst. 10.00 Latvijas Lauksaimniecības universitātē Lauksaimniecības zinātņu nozares Laukkopības apakšnozares promocijas padomes atklātā sēdē Jelgavā, Lielā ielā 2, 123. auditorijā

JĀNIS GAILIS

aizstāvēs promocijas darbu **"Skrejvaboles (*Coleoptera: Carabidae*) kā integrētās augu aizsardzības indikatori kviešu sējumos"** lauksaimniecības doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. biol*. Edīte Kaufmane (Latvijas Valsts Augļkopības institūts); *Dr. biol*. Līga Jankevica (Bioloģijas institūts); *Dr. biol*. Voldemārs Spuņģis (LU Bioloģijas fakultāte).

Ar promocijas darbu var iepazīties LLU Fundamentālajā bibliotēkā Jelgavā, Lielā ielā 2 un internetā http://llufb.llu.lv/promoc_darbi.html.

***

Latvijas Lauksaimniecības universitātes Lauksaimniecības zinātņu nozares Laukkopības apakšnozares Promocijas padome atklātā sēdē 2017. gada 8. decembrī **OSKARS BALODIS** aizstāvēja promocijas darbu un viņam piešķirts doktora grāds (*Dr.agr*.) lauksaimniecības nozarē laukkopības apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 9, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas rīkotā ekspertu konsīlija "Par Latvijas valsts himnu "Dievs, svētī Latviju!""" SLĒDZIENS

Turpinājums no 1.lpp.

Konsīlija mērķis bija izvērtēt Latvijas valsts himnas "Dievs, svētī Latviju!" atskaņošanas praksi un nekvalitatīva izpildījuma radītās sekas.

Konsīlijā tika analizēti divi galvenie jautājumi:

1) vai un kā nosauktās nepilnības ietekmē Latvijas valsts himnas atskaņojuma atbilstību likumā noteiktajam (Kārļa Baumaņa komponētajai mūzikai un vārdiem);

2) kādi uzlabojumi ieviešami spēkā esošajā himnas atskaņošanas normatīvajā regulējumā un tā ievērošanas uzraudzībā?

Slēdziens

Ekspertu domas par konsīlija vajadzību dalījās. Viņi atgādināja, ka ir pieņemts likums un MK noteikumi, kuros ir pateikts viss nepieciešamais – gan vārdi, gan nošu teksti, gan cieņas izpausmes forma (piecelšanās kājās, cepures noņemšana, personu valsts formas tērpos rīcība), gan himnas tiražēšanas kārtība, lai himnas izpildījums neradītu šaubas. 2003. gadā ir darbojusies Kultūras ministrijas rosināta komisija, kurā himnas izpildījums tika vispusīgi apspriests un pieņemti lēmumi.

Tomēr eksperti bieži uzsvēra, ka himna ir valsts simbols un tās svinīgs un cieņpilns izpildījums nekad nevar zaudēt nozīmi. Vairāki no viņiem atzina, ka himnas izpildījums kļūst arvien sliktāks, arvien retāk himnu izpilda *tautā*.

Eksperti uzskatīja, ka problēmjautājumi ir saistīti ar niansēm. Ja tās ir svarīgas, par tām ir jārunā, un Latvijas Nacionālais kultūras centrs apņēmās sarunas turpināt un būt par vidutāju starp KM, kas var rosināt un īstenot uzlabojumus, un mākslinieciekiem, kuri visprecīzāk spēj izskaidrot problēmas un to radītās sekas.

Konsīlija gaitā tika apspriesti pieci mūziķu izvirzītie jautājumi un vairāki papildus jautājumi. Diskusijās iezīmējās divi virzieni, katrā no tiem savukārt iezīmējās divi atšķirīgi aspekti:

1) himnas izpildījuma kvalitāte: muzikālie aspekti (notis, toņkārtas, temps, muzikālie un emocionālie akcenti) un sabiedriskie aspekti (vārdu izpratne, valodas lietojums, izpildījuma emocionālā izpausme);

2) himnas izpildījuma apstākļi: oficiālajos pasākumos un privātajos vai līdzi dziedot publiskajos pasākumos.

Eksperti nešaubījās, ka nekādā gadījumā **nedrīkst himnu atsvešināt no tautas**, tāpēc privātos apstākļos un līdzi dziedot oficiālajos un publiskajos pasākumos, neapzināta normatīvā regulējuma neievērošana (piemēram, dziedāšana nepareizā toņkārtā) nav uzskatāma par necieņu pret himnu, taču himnas vārdu nezināšana nav pieļaujama. Turpretī oficiālos un publiskos pasākumos himnas izpildījumam jābūt ideālam.

Eksperti arī uzsvēra, ka himnas izpildījuma uzlabošanai **sodīšana nav līdzeklis**, bet ir jārada apstākļi, galvenokārt, plašāk iesaistot himnas izpildījumu mācību procesā un uzlabojot zināšanas par valsts simboliem ģimenē un visās izglītības iestādēs, lai ieaudzinātu cieņpilnu attieksmi pret valsts himnu un sekmētu iespējami labu himnas izpildījumu jebkuros apstākļos.

Tā kā konsīlijā neizveidojās vienots viedoklis par izvirzītajiem Latvijas valsts himnas izpildījuma jautājumiem, pēc konsīlija tika veikta padziļināta normatīvā regulējuma un himnas izpildījuma prakses analīze.

Secinājumi un ieteikumi

Konsīlijs bija nepieciešams, lai pievērstu uzmanību himnas izpildījumam gan oficiālajos un publiskajos pasākumos, gan privātajos pasākumos, ja nepieciešams, mainot esošos likumus un novēršot citus šķēršļus, kas kavē himnas pilnvērtīgu izpildījumu, piemēram, sekmējot himnas vārdu un teksta izpratni, un kopdziedāšanas praksi.

Pilnā vai īsā himnas versija

Himnas īsās versijas izpildīšana ir atļaujama tikai ārkārtas izņēmuma gadījumos, kad to prasa pasākumu organizatoru pamatoti noteikts laika ierobežojums (ne sporta pasākumos).

Arī šādā gadījumā vispirms meklēt risinājumu, palielinot himnas izpildes tempu un nevis to saīsinot.

Ieteicamais temps ¼= 96 pēc metronoma.

Speciālistu diskusijā vienoties par himnas īsās versijas veidu, pieļaujamību un nepieciešamību, un pieņemtā lēmuma precīzu formulējumu normatīvajā regulējumā.

Himnas īsā versija varētu nozīmēt – neatskaņot ievada daļu vai neatkārtot himnas pirmo daļu.

Normatīvajā regulējumā precīzāk noteikt, ko nozīmē himnas (vai tās fragmentu) vai tikai himnas melodijas (vai tās fragmentu) lietojums un tiražējums citāta, apdares materiāla vai tamlīdzīgā veidā kā atšķirīga, patstāvīga skaņdarba elementu vai kā muzikālu signālu.

"Pareizā" nots/ pakāpe

Atjaunot himnas otrajā daļā basu līnijas balsvedībā paaugstināto IV pakāpi. Ieteicamā himnas tonalitāte, dziedot tikai korim (jauktajam korim, sieviešu korim un vīru korim) – ar instrumentālu pavadījumu – La bemol mažors vai cita, atkarībā no kora sastāva.

Ieteicamā himnas tonalitāte vienbalsīgam dziedājumam ar vai bez instrumentāla pavadījuma – Re mažors.

Ja šie ieteikumi nav pieņemami, par "pareizo" noti un pakāpi ir jāturpina mūzikas speciālistu diskusija un jāvienojas speciālistiem.

Solista izpildījums un brīvs kolektīvs dziedājums

Precizēt solista izpildījuma iespējamību un nosacījumus (kvalitātes prasība papildus prasībai par cieņpilnu izpildījumu).

Sekmēt brīvu kolektīva dziedājuma izpildījumu (pieļaujot līdzdziedājumu arī publiskos un oficiālos pasākumos), taču oficiālajam izpildījumam ir jābūt profesionālam.

Valodas un pareizas, perfektas runas likumību ievērošana.

Ierakstīt vismaz vienu **precīzu** Latvijas valsts himnas atskaņojumu ar kādu no valsts profesionālajiem koriem, kur dziedājumā nepazūd teksta būtība, saturs un jēga un vārdi ir skaidri saklausāmi un precīzi izrunāti.

Šādu ierakstu izmantot publiskos pasākumos, to var izmantot mūzikas pedagogi izglītības iestādēs, kordiriģenti kā paraugu, mācot kolektīvus.

Normatīvajos aktos noteikt, ka tikai šāds ieraksts ir jāatskaņo valsts radio un televīzijā, sākot dienas programmu.

Precīzs metronoma laiks

Himnas tempu var nedaudz palielināt, nekaitējot izpildījuma kvalitātei. Ieteicamais temps ¼=96 pēc metronoma. Nav ieteicams himnu izpildīt pārāk strauji. Speciāli noteikumi atskaņošanas dinamikai nav jānosaka.

Sods par himnas necienīgu izpildījumu

Sods nav galvenais līdzeklis kvalitatīva himnas izpildījuma nodrošināšanai oficiālajos pasākumos, taču, ja sods ir paredzēts, sodīšanas iemesls un veids ir precīzi jāformulē.

Himnas izpildījuma normatīvajā regulējumā ieviest izmantoto jēdzienu skaidrojumus.

Vai ir pieļaujams himnas tulkojums

Ievērot likumā noteikto, ka Latvijas valsts himna jāizpilda latviešu valodā, taču pārdomāt, vai likumā nav jāiekļauj regulējums (atļaut vai neatļaut) par himnas tulkošanu un izpildījumu dialektā.

Vai Latvijai vajag citu himnu?

Nekādā gadījumā nemainīt himnu, kas ir viena no skaistākajām un emocijām bagātākajām himnām pasaulē.

Kā panākt labu himnas izpildījumu?

Valsts galvenais uzdevums ir sekmēt himnas dziedāšanu. Te svarīga loma ir skolai un izglītībai.

Galvenais līdzeklis laba himnas izpildījuma nodrošināšanai – izglītība un audzināšana visa mūža garumā, sākot no agras bērnības, patriotisma kultūras attīstīšana sabiedrībā un katrā indivīdā.

Atbildība par kvalitatīvu himnas izpildījumu oficiālajos pasākumos

Par himnas izpildījuma kvalitāti atbild pasākuma organizētāji, taču viņiem ir jādod iespēja nodrošināt labu himnas izpildījumu.

Normatīvajam regulējumam atbilstoša himnas izpildījuma pieejamība

Izveidot Latvijas Republikas mājaslapu, kur būtu ērti un bez maksas iegūstama pamatinformācija par Latviju un tās simboliem.

Nepieciešamās izmaiņas esošajā normatīvajā regulējumā

1. Jāatsakās no himnas izpildīšanas regulējuma dalījuma divos normatīvos aktos – Likumā un MK Noteikumos. MK Noteikumos esošās normas jāiestrādā likumā "Par Latvijas valsts himnu";

2. Likuma "Par Latvijas valsts himnu" 3. panta 1. punktu jāpapildina ar diviem apakšpunktiem:

"1.1. Himnu var atskaņot:

unisonā – pasākuma dalībnieki (pielikumā notis);

solists."

Ar pilnu slēdziena tekstu var iepazīties izdevuma elektroniskajā versijā

Slēdzienu sagatavoja:
Raita Karnīte, LZA HSZN priekšsēdētāja

Redakcijas piezīme. 2018. gada sākumā Kultūras ministrija, ņemot vērā Latvijas sabiedrībā izskanējušās diskusijas un LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas (HSZN) 2017. gada 1. novembrī rīkotā ekspertu konsīlija „Par Latvijas valsts himnu „Dievs, svētī Latviju!" slēdzienu un priekšlikumus, aicinājusi Latvijas Zinātņu akadēmiju, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmiju, Latvijas Komponistu savienību, Latvijas Nacionālo Kultūras centru un Latvijas Mūzikas padomi deleģēt savus pārstāvjus ekspertu grupai, kuras uzdevums būs izvērtēt visus izskanējušos priekšlikumus un vienoties par vienotu standartu, kā atskaņojama Himna. Ekspertu grupai būs jāpieņem lēmumi, uz kā pamata nepieciešamības gadījumā Kultūras ministrija varētu sagatavot grozījumus Ministru kabineta noteikumos „Kārtība, kādā tiražējamas Latvijas valsts himnas notis un skaņu ieraksti" vai likumā „Par Latvijas valsts himnu". KM ekspertu grupā LZA pārstāvēs HSZN priekšsēdētāja Raita Karnīte.

Redaktore Ilze Boldāne–Zeļenkova
"Zinātnes Vēstnesis"
Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.
Reģistrācijas apliecība nr. 75.
Izdevējs: Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Zinātnes padome, Latvijas Zinātnieku savienība.

"Science Bulletin". Latvian Academy of Sciences, Latvian Council of Science, Association of Latvian Scientists.
"Zinātnes Vēstnesis" redakcijas padome: akadēmiķis Tālavs Jundzis (vadītājs), LZA Prezidents Ojārs Spārītis, LZA ģenerālsekretārs Andrejs Siliņš, LZA Senāta priekšsēdētājs Jānis Stradiņš, akadēmiķi Raita Karnīte, Baiba Rivža, Jānis Spīgulis, Pēteris Trapencieris, un LZA sabiedrisko attiecību speciāliste Ilze Stengrevica; Jānis Kloviņš un Arnis Kokorevičs (LZP); Uldis Grāvītis (LZS).
Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1.
Tālr. 67212706, 67225361, 26593299, fakss 67821153.
E pasts: zinatnes.vestnesis@lza.lv; http://www.lza.lv
Indekss 77165. Iespiests: SIA Zemgus LB